

DELAUSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 23.

V Ljubljani, četrtek 28. januarja 1926.

Leto I.

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana, Breg 12. pritličje.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašalcih izven Ljubljane 22.— Din, za inozemstvo mesečno 32.— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta 3.— Din. Pri večjem številu objav popust.

Brez vlade.

Pašič se vrača... Vrača se pravzaprav že tako dolgo, da bi moral biti že davno v Belgradu, pa če bi prihajal iz južnega ali severnega tečaja. To argonavtsko Pašičevo potovanje, o katerem se še danes ne ve, zakaj se je začelo in kedar se bo končalo, mora še najti svojega potopisca, ilustratorja in glosatorja. Če prav premislimo in vse prevdarimo, se je naš Pašič na stara leta menda vnel za Amundsena, ki sicer ni državnik, je pa izvrsten poznavalec zračnih struj in raznih še ne odkritih potov. Le ta želja ga je mogla po tolikih res izrednih uspehih, ki jih je dosegel Pašič na državniškem in političnem polju, gnati daleč po svetu v trenutku, ko bi bilo najbolj potrebno, da drži čvrsto v svojih rokah vladno krmilo.

Kajti če smo prav informirani, preživlja baš sedaj naša država izredno hudo krizo. Narodni sporazum je bolj škodoval državi kot prejšnji Radičev človečansko republikanski seljaški sport. Še nikoli se ni vodila tako deprimirajoča brezglava in brezciljna vladna politika, kakor sedaj. Še nikoli se ni državni proračun reševal tako, kakor sedaj, še nikoli ni šla v naši državi akutna vladna kriza tako roko v roki s še akutnejšo gospodarsko krizo, kakor sedaj. Še nikoli ni bila notranja in zunanja nejasnost in negotovost tako velika, kakor v tem zadnjem času. Pa se predsednik vlade meni nič tebi nič odpelejo lepo in komодно v tujino, menda na francosko rivijero, morda pa še kam drugam, in pusti svoj Belgrad in vso, divnega soglasja in idiličnega prijateljstva prekipevajočo vladno, svoji veseli usodi. Medtem odkrijejo na Madžarskem poleg ponarejenih frankov tudi precej pristno in obsežno zaroto, še prej pa se je pripravljala v Belgradu Stojadinovičeva ekspedicija v Ameriko, zaradi onih malenkostnih dolgov, ki smo jih doslej pozabili poravnati. Pašič je nedvomno velik državnik, vendar radi priznamo, da ni mogel v naprej vedeti za madžarske francoske franke in za zaroto, ki je grozila s hudimi komplikacijami v celnem podonavskem ozemlju. Za potovanje finančnega ministra Stojadinoviča je pa moral vsekakor vedeti, in tudi to je moral vedeti, da bodo Amerikanci sodili o naši plačilni zmožnosti in sploh o naši državi po položaju v državi, po zanesljivosti režima, po vladnem prestižu, sploh po simpatijah in po moči, ki spremlja v notranjem in zunanem svetu dotično vladno dotične države. In da bo ugodni ali neugodni vtis našega položaja nemalo vplival pri določevanju hujših ali milejših plačilnih pogojev od strani ameriških bančnikov, kateri kanijo po vseh dosedanjih vzgledih iztisniti iz zadolženih evropskih držav iz samega navdušenja za osvobodilno svetovno vojno vse do zadnjega beliča. Vsaj to je stari Pašič v svoji veliki modrosti prav gotovo vedel. Pa glej ga! Kaj notranja deruta, kaj Radič, kaj pobune, kaj Madžarska, zarote in vojne, kaj gospodarska kriza

Išče se vlada.

Belgrad, 28. jan. Pašiča še vedno ni, pravijo, da pride danes. Medtem se politika intrig in kombinacij nadaljuje. Iščejo „novega“ moža, iščejo vladno. I del radikalov samih se že zaveda, da je tako igranje z usodo državljanov pogubonosno. To kar delajo sedaj radikali in Radič je navadna politična „va banque“ igra. Eni hočejo drugega ukaniti. Pri tej igri se pa popolnoma zanemarlja ljudske interese. Politični činitelji, ki stojijo izven teh dveh grup, opozarjajo na posledice take politike. Radič ruši medtem naprej. Vse čaka sedaj Pašičevega povratka. Lep parlamentarizem in lepa vlada, ki je povsem odvisna le od ene ali dveh oseb!

Belgrad, 28. jan. Radi praznika

Posledice vladne politike.

POPOLNI NEUSPEH STOJADINOVIČA.

Belgrad, 28. jan. Neuspeh Stojadinoviča v Ameriki je popolen. Za Stojadinoviča v Ameriki se sploh malokdo zmeni. Še nobena finančna delegacija ni bila tako nezaupno sprejeta, kakor naša. Doslej se je Stojadinoviču posrečilo spraviti v ameriške liste nekaj izjav in prirediti nekaj banketov, na katere so prišli le uslužbenci našega poslaništva v Ameriki. O uspehih Stojadinovičeve misije v Ameriki krožijo naravnost gorostasne vesti. Ni samo, da bomo

Sv. Save je vladalo včeraj v Belgradu politično zatišje. Danes se je v javnosti pokazala akcija spahovcev za vstop v vladno. Poslanec dr. Behmen je že dalje časa tolažil svoje volilce, naj potrpe, da pride ugoden čas. — Pozornost vzbujajo tudi srditi izpadi Radiča proti notranjemu ministru Maksimoviču, ki vznemirjajo radikale in poostrujejo politični položaj. Predsednik narodne skupščine Marko Trifković je prevzel svoje posle in konferiral z zastopnikom ministrskega predsednika z ministrom Markom Gjuričičem o delu narodne skupščine. Prihodnja seja skupščine se bo vršila v petek z dnevnim redom: poročilo odbora za zakonski načrt o ustanovitvi obrtniške banke.

glede plačevanja vojnih dolgov slabo odrezali, gotovo je tudi, da bo vsled Stojadinovičevega neuspeha in vsled nepojmljive politike naše še vedno odsotne vlada močno oslabil tečaj Blairovega posojila v Ameriki, ki je prej precej visoko notiral. Neuspeh je popolen. Tudi tečaj našega dinarja bo kmalu občutil posledice te katastrofalne vladne finančne ekspedicije v Ameriko. Belgrajska javnost je vsled vsega tega močno razburjena.

Zavezniška ljuhezen — vladna reakcionarna slepota.

Zagreb, 28. jan. Iz Amerike došle vesti potrjujejo, da so „en gros“ aretacije komunistov izzvale v Ameriki žurnalistično kampanjo, ki je še bolj otežila akcijo Stojadinoviča: v zvezi s temi pogromi so začele krožiti v ameriških listih vznemirljive, tendenciozno pretirane vesti o revoluciji v Jugoslaviji, o atentatu na kralja, itd. Izkazalo se je, da so te vesti lansirali italijanski krogi, z očitnim

namenom, da diskreditirajo in vznemirijo ameriške finančne kroge. Brezglava reakcionarna politika belgrajske vlade, se je tako maščevala tam, kjer je vlada najmanj želela. Jasno je že sedaj, da so bile one aretacije neutemeljene in da jih je vlada potrebovala, da ima povod odkloniti še enkrat priznanje sovjetske Rusije, ki je postalo zopet aktualno.

Horthy tira Mačžarsko v pogin.

Budimpešta, 28. jan. Včeraj je posetil madžarskega min. predsednika grofa Bethlana po naročilu svoje vlade francoski poslanik Clichant ter zahteval od njega pojasnil, kako hoče madžarska vlada razkriti in kaznovati ponarejevalno afero. Francoska vlada namerava odločno nastopiti proti Madžarski, ako ta ne da zadoščenja. Poslanik je zagrozil Bethlenu, da bo francoska vlada, ako bo potrebno, nasto-

pila s silo, ker ji gre za to, da se ohrani v Srednji Evropi red. Francoski policijski komisar Benoit je odpotoval v Nemčijo in Holandijo, da dozna, kje so dobili falzifikatorji stroj za ponarejanje. Za afero se zanima tudi Vatikan, ki je protestiral radi zasliševanja škofa Zadraga po državnih oblastih in omenjal, da je kot duhovnik podrejen le cerkveni oblasti.

Konferenca male antante pokopana.

Belgrad, 28. jan. Dne 20. februarja bi se imela vršiti konferenca male antante. Rumunija je vložila zahtevo, da se konferenca odgodi.

in proračun in prosveta, kaj Stojadinovič in njegovi ameriški dolegovi! Glavno je Amundsen, odnosno nove struje in poti in druge take skrivnosti, na katere se Pašič tako dobro razume.

Bilo kakorkoli, v nas presrečne jugoslovanske državljanke je to nje. Zato smo pač tukaj.

Vzrok je različno naziranje zlasti v vprašanju priznanja sovjetske Rusije. Češkoslovaška se je že takorekoč izrekla za priznanje sovjetske Ru-

govo potovanje še bolj napeto zanimivo in enigmatično, kakor svoječasto Amundsenovo potovanje. Ker Amundsen se je vsaj vrnil, čeprav po drugi poti. Pašiča pa ni nazaj ne po stari ne po novi.

Pašič je hotel, mi smo običali. Zato smo pač tukaj.

sije de iure, Rumunija in Jugoslavija se pa odločno upirata priznanju. V zvezi s tem so tudi preganjanja komunistov, ker pravih vzrokov za aretacije ne pove, ker upa, da dobi v tej preiskavi nove argumente, s katerimi bo vodila nadaljni boj proti priznanju Rusije. Čehoslovaška je odločena priznati Rusijo eventualno brez prejšnjega sporazuma z malo antanto.

Finančni zakon.

Belgrad, 28. jan. Vladna večina je s 16 proti 7 glasovom sprejela finančni zakon. Zaključene številke celotnega proračuna so predvidene nastopno: dohodki 12 milijard 533,942.619 dinarjev, izdatki 12 milijard, 279.899.616 dinarjev. Novi finančni zakon ima nekatere dostavke, med drugim, da se v Sloveniji izredni davek zniža od 100% na 30%, dalje, da se v vsej državi zamudne obresti pri davkih znižajo od 12% na 8%, da znaša odslej eksistenčni minimum za dohodarino v Sloveniji 5000 dinarjev in da se hišni davek v Ljubljani izenači s tem davkom v ostalih krajih Slovenije. Prihodnja seja finančnega odbora se bo vršila jutri, in bo na tej seji finančni odbor poročal o državnem proračunu in o pravilniku glede uporabe državnih avtomobilov.

MANIFESTACIJE V PROTEST PROTI MADŽARSKI KONFERENCI

Praga, 28. jan. Ogrska socialna demokracija je priredila v nedeljo v Budimpešti tri in po deželi protestne shode, na katerih je ostro napadala afero ponarejevalcev frankov kot klerikalno akcijo. Delavstvo pričakuje z vso gotovostjo, da nastanejo na Madžarskem pol. izpremembe.

MUSSOLINI ZA ZVEZO S FRANCIJO.

Rim, 28. jan. Italijansko časopisje živahno razpravlja o zadnji izjavi Mussolinija, da je neobhodno potrebna čim ožja zveza Italije in Francije. Italija in Francija se morata trdno zvezati in tvoriti blok, ki bo močnejši od vseh blokov, katere zamišljajo drugi evropski narodi. — Kaj poreko k tej Mussolinijevi želji Francozi, je seveda drugo vprašanje.

TUDI FAŠISTI SO JO IZKUPILI.

Rim, 28. jan. Konzularni zbor v Benetkah je poslal prefektu beneške pokrajine kolektivno izjavo, da jo dostavi ministrskemu predsedniku Mussoliniju. Izjavo so podpisali konzuli Francije, Belgije, Nemčije, Poljske, Avstrije, Amerike, Holandije, Španije, Romunije, Grške in Madžarske. Konzuli tujih držav v Benetkah izjavljajo, da spada tridentenska provinca v njihovo kompetenco. Dalje ugotavljajo, da so bili popotniki, ki so pasirali to pokrajino vedno gostoljubno sprejeti ter da se tudi nadalje ne bo oviralo nobeno turistično podjetje.

NEMCI PROTI ITALIJANSKE-MU FAŠIZMU.

Pariz, 28. jan. Spor Nemčije in Italije radi Bremerja je okrenil razmerje med obema državama. Dočim je doslej Italija mirno gledala na gibanje Avstrije, ki stremi po priključenju z Nemčijo, sedaj noče ničesar več slišati o tem, ker se boji, da bi priključenje Avstrije k Nemčiji škodilo položaju Italije v Sredozemskem morju.

TEŽAVE NOVE VLADE V NEMČIJI.

Berlin, 28. jan. Nova nemška vlada se nahaja v kočljivem položaju. Menilo se je, da bo dr. Luthrova vlada z ozirom na dejstvo, da gre za manjšinsko vlado, zadovoljna s formulo odobritve, oziroma z indirektno večino. Ker pa se je položaj preokrenil, je dr. Luther zahteval od parlamenta, naj mu izreče zaupnico. Glasovanje se bo vršilo jutri.

Borza.

Danes notira Zagreb: Berlin 13.437 do 13.537 (13.43—13.13), Italija 227.66—230.06 (227.48—229.88), London 274.82—276.82 (274.52—276.52), Newyork 56.32—56.92 (56.252 do 56.852), Praga 166.95—168.95 (167—169), Dunaj 7.9316—8.016 (7.928—8.028), Curih 10.90 do 10.98 (10.895—10.975), Bukarešt 23.25 do 24.25.

Curih. Belgrad: 9.155 (9.175), Budimpešta 72.60 (72.50), Berlin 123.40 (123.40), Italija 20.90 (20.90), London 25.21 (25.212), Newyork 518.25 (518.25), Pariz 19.325 (19.17), Praga 15.35 (15.345), Dunaj 73.05 (73), Bruselj 23.55 (23.55), Bukarešt 2.25 (2.225), Sofija 3.60 (3.65), Atene 7.10 (7.10), Varšava 72.50 (72.50), Amsterdam 208.60 (208.12), Stockholm 138.87.

Praga. Devize: Lira 136.40, Zagreb 59.50, Pariz 126.17, London 164, Newyork 33.70.

Namesto dela — redukcija uradništva.

V Belgradu imajo sicer pravo mrtvilo v političnem pogledu, čeprav čitam toliko o osebnih spletkah. Finančni odbor je pač obdelal proračun, kjer so govorili samo o štedenju pri — uradništvu, ker to danes vleče. Ne finančni odbor in ne časopisje se pa v prazpravah niso mnogo dotikali problemov gospodarske politike, ki so povsod bistvo proračunske debate. Finančni odbor teh debat ni imel in govorniki so govorili več skozi okno, kakor pa posameznim proračunom ministrstev. Vlada je poudarila »nujne potrebe«; in da se bo v državnih uradih štedilo in še manj delalo, se mora zapoditi na cesti 5058 državnih nameščencev. Z odpusti uradništva (če je to res!) prihranijo okoli 620 milijonov dinarjev, ali kaj je ta bogatela proti 13 milijardam državnih izdatkov in proti koristnemu delu, če bi državna uprava hotela in znala organizirati upravo in izvajati javna dela, ki se

jih kar boji. Nameščenci bodo reducirani po naslednjem načrtu pri posameznih ministrstvih, in sicer: pri vrhovni upravi 14, pravosodstvu 191, prosveti 88, verstvu 46, notranjem 551, za narodno zdravje 661, za zunanje 52, za finance 2021, za vojno 1, za javna dela 203, za promet 361, za pošto 282, za poljedelstvo nobeden, za šume in rude 167, za trgovino in industrijo 33, za socialno politiko 276, za agrarno reformo 1 in za zenačenje zakonov 2 osebi. Oglejmo si samo te številke pa takoj vidimo, kako si misli finančni odbor in z njim Pašić-Radičeva vlada rešitev upravne in politične krize v državi. Proč z uradništvom, proč z delavskim varstvom in socijalnopolitičnimi ustanovami, proč s široko znanovanimi javnimi deli, s posredovalnico za delo, da ostane za druge stvari več denarja. Seveda bomo o proračunu še kaj povedali.

Depolitizirajte delavsko varstvo in socijalne zavode.

V sedanjem volilnem boju za Delavsko zbornico zahtevajo nasprotna stranke, da naj se delavskovarstvene in socijalne ustanove depolitizirajo. To pomeni, da se v te zavode ne sme vlačiti politika. Strinjamo se s tem naziranjem v toliko, kolikor se to tiče delavskega varstva. V tem pogledu je potrebna največja objektivnost, ki je subjektivno mogoča.

Nasprotnikom pa pri tem ne gre za objektivnost, še manj pa za absolutno zastopanje interesov delavskega razreda. To nam potrjujejo njihovi programi. Klerikaleci, demokrati, kmetijci in narodni socijanci pravijo v svojih programih izrecno, da je v teh zavodih potreba izvesti solidarizem med podjetniškim in delavskim razredom. To pomeni kratko, da morajo delavci v zavodih, ki so namenjeni njim, pustiti soodločevati tudi podjetniškemu razredu, dasi še nismo nikdar čuli, da bi bile trgovske in obrtne zbornice ali druge podjetniške stanovske organizacije kdaj pripuščale v njih soodločevati delavski razred. Te organizacije se smatrajo kot izključno podjetniške zastopnice in hočejo voditi svojo lastno gospodarsko in tudi socijalno politiko. In mi pravimo, da nimajo prav, pač pa pravimo tudi, da zaradi tega zastopniki z meščanskim programi v delavskih zavodih nimajo ničesar iskati.

Tudi delavskovarstvene in socijalne ustanove so namreč del politike, in ker so te ustanove izvojevane v varstvo delavcev, je njih naravna naloga, da morajo voditi politiko delavskega razreda, ki ima drugačne interese kakor pa politika podjetniškega razreda, ki bi rad s svojim solidarizmom zase nekaj primešetaril.

To je torej bistvena razlika med nami in nasprotniki, ki jo je doslej povsem jasno potrjujejo dogodki v raznih takih zastopstvih, zlasti pa v narodni skupščini, kjer so v bistvu solidarne vse meščanske stranke v

boju proti delavskovarstvenim ustanovam. To je sicer njih pravica, naša pravica pa tej nasprotna.

Zato delavstvo zavrača tak solidarizem in je proti temu, da bi se v delavskih ustanovah umešavala meščanska politika v tej ali oni obliki.

Našim odjemalcem.

Lepo število zavednih proletarcev se je že odločilo za naš delavski dnevnik. Odpovedalo se je časopisom reakcionarne in protidelavske vsebine, ki se vsiljujejo v delavske vrste, in se naročilo na naš list. Ta skupina najbolj zavednih naših sodrugov je že poravnala za tekoči mesec naročnino, zavedajoč se, da se morajo zlasti delavski listi boriti z velikimi, tudi gmotnimi težavami.

Vemo pa, da je še dosti drugih naših čitateljev, ki sicer niso še poravnali naročnine za tekoči mesec, ki jo pa bodo prav gotovo. Te naše odjemalce prosimo, da to čimprej store. Upamo, da ugaja naš list vam vsem, ki ste ga do danes obdržali, da ž njim soglašate ter ga boste podpirali s tem, da ostanete trajno nanj naročeni.

Vi vsi pa, ki ste že izvršili svojo dolžnost, ali ki jo še izvršite, morate pomagati našemu listu še s tem, da širite naš list, da nam pridobite vsak mesec vsaj še enega naročnika, ki mora nato storiti isto kakor vi, agitirati za naš list, in pridobiti mu tudi od svoje strani zopet nove in nove naročnike. Tako bomo v kratkem utrdili obstoj našega lista, ga lahko še povečali, ustvarili iz njega močno proletarsko orodje. Že sedaj vidimo, da smo z našim listom uspeli še bolj, nego smo računali. Če nam bodo še naročniki sami bolj in bolj pomagali, bo naš list v kratkem vaše najupljudnejše in najbolj dovršeno bojno sredstvo.

Naročnino, ki znaša pri naročnikih, ki dobivajo list po pošti, Din 20.— mesečno, poravnava lahko vsak po poštni položnici. Naročniki (izven Ljubljane), ki dobivajo list po raznašalcih, plačajo Din 22.— (in ga dobijo še isti dan, ko list izide) poravnajo lahko dolžno naročnino po raznašalcih, od katerih dobijo potrdila.

Delavci, čitatelji in prijatelji, pomagajte s tem, da čimprej poravnate vašo naročnino. Kdor hitro da, dvakrat da!

Upraviništvo.

Pravijo...

Sedaj so bali, plesi, veselice. Pleše finančna kontrola, pleše sodnija, davkarija, politična stranka in zaplesala je tudi visoka gospoda. Na teh plesih so čedne in dostojne maske dobrodošle, lepe, moderne in stare, nove ter grde toalete pa običajne.

Na teh in takih plesih se ocenjuje toalete. Dekoltirane vlečejo, stare dame odbijajo. Kraljico večera izvolijo in s cvetjem pa šopki jo obsujejo. Pa so za kraljico večera proglasili Ninčičevo ženo v Belgradu, Radičevovo v Zagrebu, brez predpustne kraljice bo ostala Ljubljana.

Dr. Korošec nima žene, Ljubljana pa ima samo še ministre razpoložene. Vsaj pa bi tudi brezdušni ljubljanski fiskuš kraljici predpusta brez usmiljenja dohodnino, prirastkarino in prometni davek nabil in naštel.

Glose.

Višek diplomatskega nesmisla in birokratične borniranosti. Kakor zatrjujejo, se bodo sestali koncem februarja na Bledu predstavniki male antante. Na tej konferenci bodo razpravljali o madžarski aferi, najvažnejša pa bo razprava o priznanju sovjetske Rusije. Češki zunanji minister dr. Beneš se bo tudi proti sklepu male antante izjavil za priznanje sovjetske Rusije. Drugače pa sodijo o tem naši prosvitljeni državniki. Dosledni svoji nesposobnosti odklanjajo z vsemi sredstvi priznanje sovjetske Rusije, očitno stojič pod vplivom Rumunije. Da pa ta žalostna diplomacija opraviči svoje odklonilno stališče, so insecirali „veliko“ komunistično afero. Zapri so skoro vse delavske politike v Belgradu, obenem pa širili govorice o nevarnih zarotah in prevratnih načrtih. Potem, da bodo rekli: s komunisti se ne moremo razgovarjati, poglejte, kako nastopa proti naši državi. Ta taktika je bila morda dobra za komunistične strahove, nasproten in nezaželen učinek pa je povzročila ta afero v Ameriki. Torej tam, kjer ravno sedaj prosjamo za denar in se pogajamo za dolgove. Amerikanska javnost resno sviri zato amerikansko vlado pred kakimi sklepi, češ, kdo ve, kaj bo še z jugoslovansko državo. Zato bi prišel Stojadinović praznih rok domov, jugoslovanska diplomacija pa zapiše preganjanje delavstva med svoje najbolj ponesrečene akcije. In prav je, da je prišla kazenska to početje tako hitro.

V istem pravcu naprej. Predelali bodo proračun, črtali bodo posamezna uradniška mesta, štedili tam, kjer je štedenje kvarno. Toda, za to se politiki ne brigajo in ne zme-nijo. Njim je važnejše, kedaj bo prišel Pašić domov, kaj bo Pašić ukrenil in — vsak po svojem vplivu skuša pripraviti ugoden teren za politične intrige in seveda denarne dobičke. Le mimogrede potem omenjajo, da bodo reducirali v vojnem ministrstvu enega uradnika, v socialnem ministrstvu pa nad 300 oseb. Zanimivo je, da se sedaj vodi borba le za to, kdo bo za proračun glasoval. Samostojni demokrati žele, da bi za proračun glasovali Radičevci, po proračunu pa vladali samostojni demokrati. Pa tudi klerikali bi se vladanja s sedanjim, »slovenske razmere neupoštevajočim« proračunom z največjo slastjo udeležili. Taka razmotrivanja so sedaj najvažnejša. Najvažnejša za tiste, ki jim je politika dobiček, beda delovnega ljudstva in — »blagor domovine« deveta briga.

Prosvetna politika. Po dvorskem balu je finančni odbor nadaljeval šele popoldne razpravo. Na to veselo pobalsko razpoloženje so pripravili prosvetni proračun. Kaj čuda, če je odgovarjala takemu razpoloženju tudi vsa popoldanska in večerna razprava. Kaj čuda, če je bila paralela med žandarmerijo in šolstvom še najbolj originalna in resnična. Znak dobe je: najpreje vojni proračun, najpreje žendarji, potem pa prosveto in omiko. Potem vsaj lahko minister reče: za ljudsko šolstvo bomo porabili prav toliko, kot za naše žendarje. Seveda, pravijo, ni to krivda vlade, marveč njuna posledica poveljnih razmer. Kaj ni Barbusse po zasluženju opisal balkanskih prilik in neprilik?

Charles Dickens:

Božična pesem

23

v prozi.

Hej! Oblak pare! Puding je iz kotla. Duh kot na dan pranja; to je prt. Duh kot v gostilni poleg pekarne pastet in pralnice: to je puding! V pol minute vstopi gospa Cratchitova — vsa razgrta, a ponosno se smehljajoča — s pudingom, podobnim progasti topovski krogli, tako trdim in čvrstim, plamenečim v pol šestnajstinke prižganega žganja in opremljenim z božičnim bodičjem, zataknjenim na vrhu.

Oj, čudoviti puding! Bob Cratchit pravi, in sicer povsem hladnokrvno, da ga ima za največji uspeh, ki ga je dosegla gospa Cratchitova od njene poroke sem. Gospa Cratchitova pripomni, da hoče zdaj, ko se ji je odvalil kamen od srca, priznati dvome, ki jih je imela glede na količino moke. Vsakdo ima o njem kaj povedati, a nikomur ne pride na jezik ali na misel, da je puding za tako družino vendarle majhen. Kaj takega bi bilo očitno krivoverstvo. Vsakega Cratchita bi bilo sram, samo namigniti na to.

Kosilo je končano, z mize pospravljeno, ognjišče pometeno in ogenj zgrnjen. Ko mešanico v vrču okusijo in oznanijo, da je gotova, pridejo na mizo jabolka in pomaranče in na ogenj lopata kostanjev. Nato sede družina Cratchitova okoli

ognjišča v krogu, kakor je dejal Bob, dasi je bil samo polkrog; ob komolcu Bobovem je izložena družinska zaloga steklenine: dve kupici in posodica za mleko brez roča.

Držijo pa vročo snov iz vrča kakor čaše iz zlata; Bob jo nataka z žarečimi pogledi, medtem ko kostanji na žerjavici pojejo svojo enozvočno pesem veselo poskakujoč. Bob napije:

„Veseli Božič nam vsem, dragi moji. Bog nas blagoslovi!“

Napitnico ponovi vsa družina.

„Bog nas blagoslovi vsakega!“ dé Drobni Tim zadnji izmed vseh.

Sedi trdo zraven očeta na svojem malem stolu. Bob drži njegovo vilo, malo roko v svoji, kakor bi ga hotel imeti pri sebi in bi se bal, da mu ga vzamejo.

„Duh,“ vpraša Scrooge z zanimanjem, kakršnega še ni čutil nikoli, „povej mi, ali bo Drobni Tim živ!“

„Vidim prazen stol,“ odgovori duh, „v revnem kotu pri peči in berglo, ki nima lastnika, skrbno shranjeno. Če bodočnost teh senc ne spremeni, bo otrok umrl.“

„Ne, ne,“ pravi Scrooge. „Oj, ne, dobri duh, reci, da bo živ!“

„Če prihodnost teh senc ne spremeni, ga nihče mojega rodu,“ odvrne duh, „ne najde več tukaj. Kaj za to? Če bo najbrž umrl, naj umre raje takoj in zmanjša odvišno prebivalstvo!“

Ko sliši Scrooge od duha svoje besede, povese glavo, premagan od kesa in bolesti.

„Človek,“ pravi duh, „če imaš človeško srce, ne kamena, ne govori tako hinavsko in brezvestno, dokler nisi dognal, kaj je odveč in kje je odveč. Mar hočete odločiti, kateri ljudje naj živijo, kateri umrejo? Mogoče si v očeh božjih nevrednejši in za življenje nesposobnejši kot milijoni pohablencev, podobnih otroku tega ubožca. O Bog! Mrčes na listu naj govori o preobilju življenja med gladnimi brati v prahu!“

Scrooge se upogne pod težo očitka in trepetaje upre pogled v tla; a dvigne ga naglo, ko sliši svoje ime.

„Na zdravje gospoda Scroogea!“ napije Bob; „gospoda Scroogea, ki je omogočil našo pojedino!“

„Omogočil našo pojedino, res!“ vzklikne gospa Cratchitova in zardi. „Rada bi ga videla tukaj. Dala bi mu kos svoje volje in upam, da bi mu šla v slast.“

„Moja draga,“ ji Bob rahlo očita, „otroci! Božič!“

„Prepričana sem, da je Božič,“ meni ona, „ko pijemo za zdravje tako zopernega, skopega, trdega, brezčutnega človeka, kot je gospod Scrooge. Sam veš, da je, Robert! Nihče ne ve tega bolje od tebe, ubožec!“

„Draga moja,“ milo odgovori Bob, „Božič je.“ (Dalje prih.)

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

četrtek, 28. jan.: »Henrik IV.«, red A,
petek, 29. jan.: »Druga mladost«, red B.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

četrtek, 28. jan.: vojaška predstava, izven,
petek, 29. jan.: »Aida«, red C.

Zbirko slovenskih narodnih pesmi IV. zvezek je zbral in harmoniziral prof. Marko Bajuk. Cena izvodu 16 dinarjev. Pesmi so lahke in ljubke in se nikjer ne oddaljujejo pri harmonizaciji ne od narodnega besedila in ne od narodnega napeva. Naši manjši pevski zbori bodo mogli zbirko vedno upotrebljevati. Je pa zbirka vsekakor potrebna in umestna, ker je prav, da se ne pozabi tudi ta važna stran narodne mentalitete in posebnosti.

Kaj piše ženska novinarju.

Dragi prijatelj!

Včeraj si me vprašal, kakšno razmerje vlada pravzaprav med nama. Dolgo se nisem mogla odločiti, kaj naj Ti pravzaprav odgovorim, sedaj pa smatram za najenostavnejše, da Ti to predočim s par slikami, ki jih povzemam iz Tvojega poklica. Ako se bom tehnično-strokovno malo zagovorila, ne zameri mi, sem pač lajka.

Kaj si Ti pravzaprav? Dnevnik, ki je občinstvu neobhodno potreben. Ki ga vsakdo v roke vzame, takoj ko zjutraj vstane — zabavna priloga, ki naj pred prijaznim snom preganja dolčas — pocestni list, poln klepetanja in gozbeždanja — ali — gorje! — celo perijodična revija?

Va bene! Dobro se imej! Toda ali moreš biti vse v vsem? In kako moreš biti časnik, ako nikamor ne prideš? Ako sedi doma in nimaš nobenega nagiba? Časnik je vendar glasnik življenja, in urednik ne more sedeti med štirimi stenami. On mora zbirati vtise, on mora poslušati, on mora gledati, — šele potem se izkristalizira dogodek, kakor se je izvršil v resnici. Zato pa naj občinstvo tudi nekaj prispeva, pa naj čita liste v kavarni, ali naj jih kupuje od kolporterjev.

Ali ne veš, da se v reviji, ki poroča o svetovnih in dnevnih dogodkih, prikazujejo v zrealu mi sami? Ali si ne misliš, da vsakdo mnogo raje poseže po listu, ki piše lepo in prijazno? Ki te naravnost vabi? Seveda stane to denar, ki pa je vsekakor odtehtan z vsebino čtiva.

Sedaj pa: kam pes tace moli! Dragi moj! Kaj pa hočeš Ti čitati? Gospodinjski list, preprost tehniko o tem ali onem, dnevnik, ki poroča, kje je najcenejša kava in kje znajo najbolje zakrpati nogavice? Ali želiš pregledovati ilustrovane priloge velikih listov, ki Ti kažejo v sliki ali risbi zanimivosti vsega sveta? Morda raje listaš po humorističnih listih, ki jim ni sveto nič in ki se samo vesele, ako so napadeni, da nato zoper sami lahko napadajo?

Pričakujem, kako si se odločil. Ali se naročiš na mojo roko, ali ostaneš kavarničar. Nikakor pa ne smeš pozabiti, da ne morem biti Tvoja podnaročnica!

Prevel Iris.

Brez naslova.

Nekaj o naši komunalni politiki. Vsem je še v spominu pisava »Slovenskega Naroda« za časa nasilnega in protizakonitega razpusta zadnjega legalnega ljubljanskega občinskega zastopa. »Narod« je takrat zlasti rad pisal o gospodarstvu tedanjega občinskega sveta ter pri tem mistificiral javnost kar na debelo. Očitno je bilo, da so gospodje okoli »Naroda« in »Jutra« zasledovali takrat dvojni namen: hoteli so na eni strani oblatiti v javnosti občinsko upravo nasilno razpuščenega občinskega sveta, da pripravijo sebi ugodnejši teren za prihodnje volitve, na drugi pa opravičiti kakorkoli neutemeljeni razpust občinskega zastopa. Stari gospodje okoli »Naroda« so takrat pridno služili željam »Jutrovih« demokratov. Iz Knaflejeve ulice so takrat švi-

gale tako bajno pisane rakete, da je vsak poznavalec razmer najprej obstrmel, nato se pa pomilovalno nasmehnil. »Narod« ne piše sedaj več o gospodarstvu zadnjega občinskega sveta, zato pa nehoti dela sedaj indirektno poklone sebi in sedanji mestni upravi. V eni zadnjih števil se je lotil pepela in smeti. Vrnil se je torej končno v svoj element. »Slov. Narod« ima prav. Sedanjí staroveški način pobiranja smeti, ne dela mestu čast. Pozabiti pa bi ne smel, da je ravno zadnja občinska uprava hotela med drugim urediti baš tudi pobiranje smeti na način, kakor si »Narod« sedaj želi. Če se to še ni zgodilo, se imajo prebivalci Ljubljane zahvaliti ravno »Narodovi« politiki, ki je izzvala razpust mestnega zastopa. Pa še neko stvar naj omenim. »Narod« in »Jutra« naznanjata, da je veliki župan dovolil mestni upravi najeti milijonsko posojilo v stanovanjske gradbene svrhe. Tudi to je lepo in prav, da kažejo sedanji občinski gospodarji razumevanje za stanovanjsko bedo. Ali ni hče naj mi ne zameri, če priključim ob tej priliki ljudem v spomin, kako se je demokratski tisk hudoval in napenjal, ko se je občinski svet hotel najeti večje posojilo za zares idealno zasnovano stanovanjsko gradbeno akcijo, katere uspehi se že vidijo na Prulah in za Bežigradom! Zadnji občinski svet je zapustil 170 novih stanovanj in vsak pameten človek bo priznal, da so bila posojila v to svrhu na mestu. Prav je, da je tudi sedanji svet najel posojilo, toda vprašanje je, koliko bo ta svota izdala. To bo komaj par stanovanj. Da se reši hudo stanovanjsko vprašanje je pa treba veliko, veliko več. Napisal sem te vrstice samo zato, da pokažem kako sedaj demokratsko časopisje samega sebe in svoje ljudi nehoti desaniira. Prej nismo mogli na vse omenjene napade reagirati, ker nismo imeli dnevnika. Sedaj, upam, bo tudi v tem pogledu drugače. — Jules.

Križem sveta.

Čuden štrajk. Krvnik mesta New York je napovedal štrajk. Zahteva povišanje honorarja, češ, da je 150 dolarjev t. j. okroglo 8000 Din našega denarja premalo. Ta štrajk pa je spravil ravnatelja kaznilnice Lawis Lawesa v neprijeten položaj. Baš sedaj čaka na električni stol 6 obsojencev. Ameriški zakon določa, da se mora izvršiti v gotovem roku justifikacija obsojenca. Po preteku tega roka zgubi smrtna obsodba pravno podlago in se obsojenec ne sme kaznovati s smrtjo. Ako ne bo prenehal krvnik pravočasno štrajkati, bo moral Lawis Lawes, ki je sicer odločen nasprotnik smrtne kazni, sam položiti kaznjence na električni stol, ali pa pustiti obsojence pri življenju in resignirati na službo ravnatelja kaznilnice.

Umetniki imajo včasih tudi srečo. Pravzaprav ne umetniki, nego vsi, ki prodajajo njihove umetnine. Neki mister Billings je za zbirko 31 modernih slik v New Yorku iztržil skoro petsto tisoč dolarjev. Sliko znanega francoskega slikarja Corota »Kopajoče se ženske na Boromejskih otokih« je prodal za 50.000 dolarjev. Za malo manj je bila prodana slika angleškega slikarja Johna Croma, namreč tudi za čedno vsoto 47.000 dolarjev.

Film s svojo vedno napredujočo tehniko dela že pravcate čudeže. Za Ameriko, ki ima 20.000 kinematografov, ne zaostaja dosti Nemčija, posebno ne v filmiranju samem. Nemci pripravljajo sedaj film, ki bo podajal življenje iz globočine 600 metrov pod zemljo, to v raznih nemških rudnikih.

Sneg preprečil manifestacijo. Pred nekaj dnevi so napovedali francoski uradniki veličastno manifestacijo v znak protesta radi njihovega slabega gmoetnega položaja. Da bi ne prišlo do incidentov, je policija pripravila vse mogoče. Toda manifestacijske povorke ni mogla preprečiti. Toda komaj se je nepregledna vrsta uradništva začela pomikati, je nastala ostra burja, ki je hotela s snegom vse zamesti. Množica se je brzo jela razhajati, vsak na svoj dom, na cesti je ostala samo policija in čakala, da jo službeno odpokličejo.

Kakor znano, je nedavno začel oznanjati v Indiji novo vero Krishnamurti. Njegovo mesianstvo je zmes krščanstva in budhizma in za pomoč si je privzel 12 apostolov. Zadnje dni pa javljajo, da je prerok močno obolen na živčni bolezn in da vernikov nič več ne sprejema, pač pa samo še apostole. Človeštvo je vsekakor v skrbeh, če novi prerok umre in tako ne izpolni svoje misije.

Dnevne novice.

Sodrug! Na boljčih v svetovni vojni je bilo pomorjenih 10 milijonov, vsled bede in bolezní je pomrlo 30 milijonov ljudi. Vsak socialista mora biti proti vojni! Nikdar več vojne! Proč s strupenimi plini, tanki, vojnimi ladjami, aeroplani, proč z militarizmom! Pridite danes ob 7. zvečer na skioptično predavanje »Vojna vojni!« v »Mestni dom«!

Klerikaleci hočejo na vsak način »okupirati« Delavsko zbornico. Zato napenajo svoje zadnje, najbolj zarjavele in polomljene strune. S tem hočemo reči, da se poslužujejo celo Erjavca, ki bi rad postal koncem koncev klerikalec, ko ima vendar že od nekdaj klerikalno kulturo, klerikalno naturo in klerikalno ravni in dosledni klerikalni značaj. »Znanstveno« je dokazal, da socializem sploh ni treba in da jih torej tudi ni, ergo, voliti je treba Terseglava. Tako nekako izzvjeni dolgi citat Erjavčeve razprave v včerajšnjem »Slovenec«. Erjavce pravi, da »vsako gibanje, ki hoče biti resno in uspešno, mora sloneti na globljih in moralnih temeljih.« Takih temeljev bi želeli tudi pri njegovi razpravi iz Socialne misli, ki jo je citiral »Slovenec«, in sploh tudi pri njem samem. Zato bomo nadaljevali tudi z objavo njegovih... razprav v »Ljudskem glasu«.

»Vis-a-vis« išče sirota »Nar. Dnevnik«, pa ga ne bo našel, vsaj pri nas ne. Ker smo pač morali zaradi borbe za Delavsko zbornico oklofutati tudi njega, je postal naenkrat ošaben. Ker so pa volitve za Del. zbornico pri kraju, mu povemo, da nas lahko sedaj mesec dni piše v uho in — v uho!

Volitve v Delavsko zbornico so dale Ljubljani dosti materiala za oficijelne in neoficijelne debate. Srečavaš ljudi na cesti vseh slojev, ki ne morejo iz debate. Demokrat svojemu prijatelju: »Veš, to pot smo na dobrem. Zmaga je prejkone naša...« Klerikalec, nekaj korakov za njima: »Nak, ne boste: »Zadnjič smo zmagali, pa bomo to pot tudi! Zastonj se »troštate!« In debata se začne v večjem obsegu, precej grobo: tepcev, barab, protidržavnih elementov, Radičevih priganjačev, in kontrabantarjev seljačke republike ne manjka — ampak »trošt« je pa le »trošt«. Kako je »čudno«, da se ti ljudje samo »troštajo« na zmago! Mi pa vemo, da je »trošt« le za tiste, ki niso sigurni zmage. Nam, ki že nekaj dni občudujemo številčno celoto 30.000, takih tolažb ni treba.

Vič. Pri nas so klerikaleci sklicali 8. t. m. zaupniški zbor za volitve v Delavsko zbornico, na katerem je bil glavni referent sam g. dr. Korošec. Ob tej priliki so se oglašili pri njem bivši komunisti, gospodje Suhadolnik Jožef, Galovič Rudolf in Keber Jernej v zavedi odpusta g. Suhadolnika iz Tobačne tovarne, in ga prosili naj intervjuira zanj pri ravnateljstvu. Po raznih Pavličevih gostilnah pa razširja klerikalni odbornik Kušar vest, da je sprejel Korošec deputacijo socialistov. Na tem mestu pribijemo, da plavajo ti trije gospodje že od zadnjih volitev v konstituanto v klerikalnih vodah, in je torej Korošec le sprejel deputacijo njemu blizu stoječih ljudi, nikakor pa ne zastopnikov S. S. J. — Krajevna organizacija S. S. J.

Kdo povzroča v mestu draginjo? Ker dostikrat čujemo razne pritožbe, češ, kako so kmetje predragi s svojimi pridelki, naj podamo samo en zgled, ki naj ilustrira podjetnost mestnih prekupčevalcev. Kmet B. M. iz Tomačevega je pripeljal v Ljubljano 300 kg čebule in jo prodal neki branjevki po 1.50 Din za kg. Branjevka jo je takoj odprodala in sicer v gospodinjski šoli, tako, da jo je kmet še tja peljal. Prodajala jo je pa takoj po 3 Din kg. Torej je v tako kratkem času zaslužila 450 Din.

Stavbna družba d. d. proda v Kosezah pri Ljubljani po prav nizki ceni dve za delavce preurejeni hiši z dvema sobama, kuhinjo in pritliklinami. Vprašajte po potankostih v opekarni omenjene družbe v Kosezah.

Razdelitev svetosavskih nagrad na ljubljanski univerzi se je včeraj vršila v zbornišni dvorani. Slovesnost je otvoril rektor dr. Pitamic. Za najboljša dela so bile izdane denarne nagrade. Med drugimi je bil nagrajen tudi Ciril Debevec in pesnik Anton Vodnik.

Iz Hrdeckega vasi. Prejeli smo: Obupan je ležal reven hlapec na

progi Dolenjske železnice in čakal na vlak, da mu konča življenje. Vprašal sem ga, zakaj si hoče vzeti življenje. S par besedami mi je povedal dovelj. Da je hlapec g. V., ki ima veliko posestvo, menda je cel Golovec njegov. Plače pa ima ta nesrečni hlapec Din 5 dnevno in pasjo hrano, pa še ta ni dosti vredna. Onemogel je in bolan. Nato je začel nesrečnež klicati: Kje je pravica, kje je Bog?! Jokal in stokal je in proklinjal vseprek. Potolažil sem ga in prepustil svoji usodi v nadi, da se bo že pomiril, kar se je menda tudi zgodilo. Okrožni urad za zavarovanje delavcev naj se pa tudi zanima, če so posli pri omenjenem gospodu zavarovani. — Pasant.

Širite »Del. Politko«!

Usodna zaspanost. Klavnik Jožef je bil med vožnjo že utrujen in med postajo Zidani most in Kresnice je precej trdno zadremal. To priliko pa je porabila neka na videz znana ženska, stara okrog 26 let, ki je bila svoječaso natakarka v Zagrebu. Sunila mu je denarnico in izmaknila 900 dinarjev. Izstopila je v Kresnicah.

Nezgoda. Na hodniku v Šiški, ki ni bil posut, pa preprežen z ledom, se je spodrsnilo ge. Dvorak, da se je pri padcu pobila in si zvilu nogo. Takoj po nesreči je hišni lastnik seveda hodnik posul.

Nasilen gost. V gostilni pri »Čučku« je bil B. že precej nadelan. Že pred tem je sitnari in izzval prepir in ko je zahteval še pijače, mu je gostilničar odpovedal. B. se je pa zaokrenil, mu položil krepek udarec po obrazu, da mu je zbil čeljust.

Še jaslicam pri sv. Krištofu niso prizanesli tatovi, odnesli so vse pastirčke s sv. Družino vred, pokvarili pa še napravo, ki je premikala pastirčke in dajala jaslicam nekaj več življenja.

Človek ni nikoli dosti previden. Služkinja Franca Ravnik dela zdaj pri tej, zdaj pri oni družini in razumljivo je, da svoje vrednosti nosi vedno seboj v smislu: omnia mea mecum porto. Na Dunajski cesti v hiši Pokojninskega zavoda je deponirala svojo najlepšo »mašno« bluzo in šla k delu. Ne dolgo pa se je vrnila — bluze ni bilo več.

Tragično popivanje. Mož in žena G. iz Viča sta združeno popivala v neki gostilni na Glincah. Ker se pa ženskam navadno bolj muči iz gostilne, je žena silila domov in že stopila skozi vrata, češ, mož bo ja šel za menoj. Mož je skočil proti vratom in da pokliče ženo, naj se vrne, je pri tem udaril z roko po šipi vrat, ter si prerezal žile. Na pomoč so morali takoj poklicati zdravnika.

Kamelo in Jezuščka v Jaslicah je nekdo ukradel iz jaslic farne cerkve sv. Jakoba v Ljubljani. Tako podjetnih tatov pa že izlepa ni bilo.

Ponočnjaki so včasih silno razposajeni. Eno zadnjih noči so na vogalu Škofje ulice in ceste sv. Petra polomili železno ograjo. Bila je zelo močna, tako, da so imeli z njo dosti truda.

Nasilen prosilec. K Mariji Hofer na Karlovski cesti se je oglašil neznan moški, star okrog 30 let in se izdal, da je pobegli kaznjeneec. Zahteval je od nje miloščine in pri zahtevah ni bil skop. Hotel je čevlje, čeprav mu je gospodinja dala jedi. Ko je dobil čevlje — gospodinja se ga je seveda bala — je potegnil iz žepa samokres in nož in rekel: veste, če ne gre iz lepa, pa iz grda. Nato se odstranil.

Policijska kronika. Dne 27. jan. so bile izvedene sledeče aretacije: 1 radi vlačuganja, ter vložene sledeče ovadbe: 2 radi tatvine, 6 radi nedostojnega vedenja in pretepa, 1 radi telesne poškodbe, 1 radi nezzgode, 5 radi kaljenja nočnega miru, 7 radi prestopka cestno-policijskega reda, 2 radi prekoračenja policijske ure, 1 radi prestopka obrtnega reda.

Prireditve.

UDR. Edinica »Marks« v Ljubljani priredi v pondeljek, dne 1. februarja 1926 v salonu restavracije pri »Levu«, Gosposvetska c. 16 zabavni večer. — Spored: Godba, tamburaški klub Lj. čevliarjev in usnarjev, šaljiva pošta, ples in prosta zabava. — Vstopnina za osebo 5 Din. — Dostojne maske dobro došle. — Dama, katere prejme največ kart šaljive pošte, dobi krasno darilo. — Ker je čisti dobiček namenjen za napravo tehničnega orodja in krojev, se vse prijatelje te organizacije vladno vabijo. — Veselečni odbor.

Bolniški kontrolorji in volitve v Delavsko zbornico.

Maribor, 26. jan.

Neznaten in naši javnosti popolnoma neznan je bil še pred kratkim neki stanovski poklic, katerega izvrševalci v Sloveniji se lahko seštejejo na prstih dveh rok.

Čez noč je pa iz teh brezpomembnih kulijev in tekačev, od katerih se k kulijev in tekačev, od katerih se kvečjemu pričakuje, da znajo svoja plečnost ustvarila važne »uradnike«, izredno odločujoče osebe, fenomene, katerih pojav na naši pozornici lahko izpremeni ves naš socijalni in politični položaj.

Kdo so ti rušitelji reda in zakona, povzročitelji vnebovpijočih krivic in nezaslišanih goljufij, nosilci krvavega terorja, pred katerim je zaječala sedaj naša izmučena domovina?

Kontrolorji bolniških blagajn!

Kakšna živalska pasma pa je to? Peščica tega redkega plemena je na zunaj skoro popolnoma človeku podobna, samo da je njena zunanost malce bolj divja, nekako v sredi med dostojnim delavcem in blodečim stopačem. Život ima še precej sorazmerno razvit, le noge se končavajo v običajni »platfusi« kakor pri natakarijih. Hranijo se s tem, kar slučajno na svoji poti vjamejo, in kolikor jim dovoljuje njihov mesečni proračun, zato so želodčne komplikacije med njimi na dnevnem redu. Nismo še slišali, da bi napadli kedaj kakega človeka in pojedli njegovo meso.

V navadnem življenju je ta zverjad zelo krotka in ubogljiva, na najhujše zmerjanje še »mu« ne reče, pač rezultat dolgoletne temeljite dresure, poleg tega je pa tudi zelo skromna, za vzdrževanje se ji nakazuje od socialne skrbi po največ 1000 Din mesečno za eksemplar, in za to ceno je uporabna za vse. Ker je baje zdrava v nogah in zbog svojih širokih stopal trdnih stopinj, tako da po splošnem mnenju brez težave lahko prehodi po 40 do 50 km dan za dnem, ne glede ali hodi po cesti, po kolovozu, navzgor ali navzdol, ali mora gaziti sneg do kolen ali blato do gležnjev, pravecati živi tank, ki mora premagati vse ovire, se jo uporablja največ za lov na »simulantes«, neke vrste divjačine, ki je baje zelo pretkana in se zna izvrstno skrivati.

Torej neka višja vrsta policijskih psov?

Da, in kakor je policijski pes od ljudi, ki nočejo imeti z njim opravka, zaničevan in jim vzbuja strah, da se ga vsak že od daleč izogne na cesti, zapro tudi pred njim hišna vrata, ko ga zagledajo.

Ti odlični naši kontrolorji niso torej prav nič čislane in visoke osebe, čeprav so njihove naloge dokaj komplicirane in univerzalne. Zadnji med zadnjimi so; niso ljudje, temveč psi, ne delavci, temveč sluge, ne državljanji, temveč samo organi državljanov.

Naenkrat pa je zavihralo po Sloveniji. Volitve v Delavsko zbornico. Dostavljati se morajo volileem glasovnice. To pa je zelo delikatna reč. Nikoli ne veš, kedaj se komu zameriš. In so se spomnili kontrolorjev. Oni bodo že znali. Če komu kaj ne bo prav, bodo sami krivi. Da bi pa ne izgledalo kakor da se omalovažuje dostojanstvo volilcev, predvsem pa njihovih gospodarjev, so čez noč raznesli, da dostavljajo glasovnice »uradniki« imenitni gospodje z najmanj visokošolsko izobrazbo.

Ker pa je zakon matematike tak, da ne more biti vsako število največje, zakon volilne manipulacije pa tak, da ne morejo vse kandidatne liste dobiti večine, so pa naenkrat ti nesrečni kontrolorji najpodležji hinavci, goljufi in teroristi in vse kar prihaja iz rotacijskega stroja kriči po preiskavi, državnem pravniku in po vislicah. Še celo vlado so poklicali na pomoč proti peščici sestradanih in pregnanih kreator in visok ministrski dostojanstvenih prihaja iz prestolice, da si jih od blizu ogleda. Ti reveži pa začudeno majejo z glavami in ne morejo doumeti, odkod naenkrat ta velikanska pozornost, ter resignirano brusijo pete čez drn in strn z nahrbtniki na plečih, kjer nosijo glasovnice in s torbo pod pazduho, kjer imajo volilne imenike in druge akte, da jim jezik z ust moli.

Ko pride v obrat, se ponižno prikloni:

— Tako in tako, Glasovnice sem prinesel. Zaupnike. Potrdilo.

— Brez šefa ne smemo sprejeti, šef se je pa odpeljal. Pridite jutri.

Ne ve ali naj gre domov ali naj čaka tam drugega dne. Do poslovalnice je 30 km.

Zopet drugje. Ravnatelj v pisarni.

— Tako in tako, Glasovnice.

— Kaj? V mojem podjetju ne dovolim delavcev s politiko hujskati!

— Saj ne. Stvar je taka in taka. Prosim pokličite zaupnike.

— Pri nas jih ne poznamo.

— Tedaj pa tele tri: A, B, C.

A, ni več pri nas, B. je bolan, C. sem pa poslal v mesto.

Nazadnje se vendar posreči dobiti tri, ki bedasto gledajo, kaj naj to pomeni.

— Jaz že ne podpišem. Bog ve, kaj bi si naprtil.

— Jaz ne znam pisati.

Z mukami se ti posreči dobiti potrdilo. Odideš. Marsikje pa reče potem ravnatelj tistim trem:

— Vi pa počakajte tukaj.

Nato pa odhajajo iz pisarne praznih rok. Zopet drugje pa vzbudi poziv treh delavcev v pisarno takoj pozornost med ostalimi, in že čakajo zunaj pred vrati zaupniki vseh barv, vsak na svoj plen.

Drugi dan pa čitaš v »Slovencu«, »Jutru«, »Narodu«, »Napreju«, itd.: tam in tam je uradnik bolniške blagajne na nedopusten način pri delitvi glasovnic agitiral za rdečo listo, dal poklicati imenoma samo njene zaupnike, sploh ni bil v pisarni, temveč jih je oddal bogve kje, polovico glasovnic si je pridržal, samo pokazal jih je, pa je zopet kar nepodpisane nazaj pobral. Čudiš se in ne veš, odkod so sneli take neumnosti, buljiš v papir in ne veš, ali bi se smejal ali jezil. Kolone pa se ti režijo v obraz in kričijo: Pravica kje si! Oblast napravi red! Čez par dni pa dobiš okrožnico: disciplinarna preiskava, odpust —.

Da bi bil že enkrat konec. — Ne grenite nam še tega suhega koščka kruha z žalitvami in zaničevanjem.

Nihče se še do zdaj ni brigal za nas uboge pare in nas vprašal, kako in od česa živimo in prepričani smo, da se tisti, ki nas sedaj najbolj mrevrarijo po časopisju, tudi po volitvah ne bodo več brigali za našo eksistenco. Vseeno, pustite nas, da lahko vsaj v miru erkavamo z onimi vred, za katere imate ob vsakih volitvah polno lepih besed.

Celje.

Vedno ostrejša občinska kriza. Kakor smo že poročali, je ena tretjina občinskih odbornikov zahtevala pis-

menim potom sklicanje občinske seje. Gospod župan dr. Hrašovec je proti predpisom poslovnega reda, zahtevo opozicije zavrnil. Kakor smo zvedeli, je opozicija protestirala telegrafično pri mariborskem velikem županu. Gospodje demokrati so ob prihodu Pribičeviča v hudih škripeh. Mi zaenkrat še ne vemo, kaj pravzaprav opozicija zasleduje. Svoj program izraža v zelo kratkih in ozkih besedah: »reforma občinskega gospodarstva«. Jasno pa nam je že danes, da gospodje demokrati ne bodo delazmožni, če se jim ne posreči v zadnjem trenutku zrušiti z intrigami opozicije. Poskusili so baje že vse, kakor pa vse kaže, je opozicija trdna in odločna. Za nas je čisto vseeno, kako se stvar še razvije. Ugotavljamo samo eno, da je temu kriv Žerjavov volilni red, kateri tepe danes tiste, ki so ga tako navdušeno pozdravljali. Volilni red, po katerem je bila izvoljena občinska večina, ki se sedaj na vseh koncih in krajih krha, je skrajno slab in najsibodo razmere takšne ali drugačne. Čeprav bi ne bile tukajšnje strankarske razmere take, da imamo celo vrsto strank in stranic, če bi prav imeli samo dve veliki stranki, ki se bijeta idejno med seboj, bi bilo še vedno krivično, da bi bila tista stranka, kateri je bila usoda tako mila, da je dobila par glasov več kot druga, absolutna gospodarica v občini. S tem se le krepki in širi občinsko partizanstvo, katero se je že sedaj bujno razpaslo v naši občini. Naša kardinalna zahteva v razvoju sedanje občinske krize je in ostane, da hočemo nov, čisti in enaki proporcionalni volilni red.

Trbovlje.

23. t. m. se je vršil pri nas shod proti redukciji rudarjev in glede volitev v Delavsko zbornico. Shod je sklicala naša Zveza rudarjev, ki vedno lepše napreduje. Pozivu na shod se je polnoštevilno odzval rudarski proletarijat, ki je do zadnjega kotička napolnil veliko dvorano Delavskega doma. Prvi je govoril s. Štukelj, ki je orisal golgotsko pot proletarijata Trbovelj, največjega industrijskega centra v Jugoslaviji, pot trpljenja in demoralizacije preteklih let: zadnja izgubljena rudarska stavka, tisoče izselencev v Francijo in Vestfalsko, 1. junijski pokolj, renegatstvo, razcep-ljenost itd. Proti vsemu izkoriščanju TPD, proti vsej socijalni in politični reakciji je izdaten le en protest, le eno sredstvo: združenje proletarijata, strnjenje vseh v eno strok. organizacijo, iztrebljenje demagoštva, denuncijantov, razbijačev in razkolnikov, vera v delavsko moč, v delavsko organizacijo in socializem. Drugi je govoril s. Pliberšek, ki je kot domač rudar orisal novo nezaslišano krivico TPD — redukcijo starih rudarjev, ki so po 30-letnem delu vrženi na cesto kakor Cankarjev hlapec Jernej. Le, če bodo vsi rudarji zopet nastopali kot en mož, bo konec redukcij in odpuščan in rudar si bo potem sam rezal

kruh za svoje delo. Nato je dobil besedo g. Peterkovič, ki ga je poslal v Trbovlje Guštinčič. Dobil je besedo, da dokažemo, da rudarji priznamo vsakemu svobodo, čeprav misli drugače kakor mi. Njegov govor ni nobenega niti razburil niti navdušil. Peterkovič je dobro čutil razpoloženje rudarjev in ni priporočal nobenih ekstravaganca kakor zadnjič Kermauner. Pozval je vse levičarje, naj stopijo v enotno strok. organizacijo. Naj sedaj tudi dela v tem smislu in pove Guštinčiču et Co., da nas Trboveljčanov ne bo nihče več razbijal. Kot zadnji je govoril s. Svetek predvsem o volitvah v Delavsko zbornico. Vsi so pazno sledili njegovemu govoru, v katerem je razložil, kako po vseh krajih delavstvo zmaga v volitvah, ker nastopa enotno in složno. Klerikaleci in demokrati so poizkusili vse, da preprečijo delavsko zmago. Bernot jim pa pomaga. Pa bodo vsi poraženi, ker delavska armada je danes po vseh prestanih bojih, porazih in preizkušnjah zopet tako močna, da bo pohodila vse nasprotnike.

Ta shod je prebudil proletarsko gibanje v Trbovljah. Trbovlje so in ostanejo rdeče. V znamenju enotnosti bomo zmagali v Delavsko zbornico in v znamenju sloga bomo osvojili tudi občino in strli one, ki bi radi razcepili proletarijat in izročili občino v roke TPD.

Živela delavska enotnost!

Zidani most.

»Jutro« poročevalec z Zidanega mosta javlja v »Jutru« z dne 19. januarja 1926 o smrtni nezgodi Pavla Anzelmija, vajenca v valjčnem mlinu g. Polanca v Radečah. Ne piše pa, kako je do nezgode moglo priti ter ob kateri uri, zato prosim, da bi vi v »Del. Politiki«, katera je delavski list, objavili smrtno nezgodo mladega Pavla Anzelmija. Mladi Pavle je bil starejši sin zavednega sodruga ter delavca v tov. cem. zid. mostov Pavla Anzelmija. Ko je bil mladi Pavle star 14 let, je tudi on moral v tovarno, da pomaga svojemu očetu preživljati mnogobrojno družino. Vsled redukcije delavcev je bil odpuščen iz tovarne ter je prišel h gosp. Polancu kot vajenec, star 15 let ter dobival mesečno 125 Din plače, katero je zvesto dajal do »pare« svojemu očetu. Ker pa gosp. Polanec varčuje, nima nobenega pomočnika in tako so morali vajenci tudi ponoči delati brez vsakega nadzorstva. Tako je bilo tudi kritično noč. Ob 3. uri ponoči je bil mladi Pavle v službi še z enim vajencem ter je bilo treba dati transmijski jermen na kolo. Kako se je zgodila smrtna nesreča, ne ve nihče, kajti drugi vajenec se je tako prestrašil, da ne ve povedati ničesar ter sta sedaj vajenec, kakor hlapec zapustila delo še drugi dan iz strahu. Ker je pa za mladoletno nočno delo po zakonu prepovedano ter dem. »Jutro« nezgode ne objavi pravilno, prosim, naj se vse to pove v »Del. Politiki«.

BERITE!

Lovro Kuhar: Povesti.

Abditus: Predhodniki današnjega socializma in komunizma.

Zadružni koledar za leto 1926.

„Pod lipo“, družinski mesečnik.

Naroča se: Zadružna založba v Ljubljani, Aleksandrova 5

Predno se zavaruješ
za življenje ali predno zavaruješ svojo hišo, pohištvo, svoje polje, svojo delavnico
vprašaj za svet
„Splošno zavarovalno zadrugo“ v Ljubljani
ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 5 levo **I. Z. Z. O. Z.** **ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 5 levo**